

حرکت

شماره ۱۳ - ص ص : ۱۹ - ۵
تاریخ دریافت : ۸۱/۰۱/۲۸
تاریخ تصویب : ۸۱/۰۹/۱۲

بررسی تفاوت رعایت موازین اخلاقی بین بانوان ورزشکار و غیرورزشکار

دکتر محمد خیری^۱

استادیار دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی دانشگاه تهران

چکیده

رعایت موازین اخلاقی در محیط‌های ورزشی و مسابقات توسط ورزشکاران، از جمله خاستگاه جهانی و ملی دارد و مورد پسند کلیه دست‌اندرکاران و تماشاچیان می‌باشد. هدف کلی پژوهش حاضر، بررسی تفاوت رعایت موازین اخلاقی در بین بانوان ورزشکار و غیرورزشکار و اهداف ویژه تحقیق بررسی میزان تفاوت این دو گروه در متغیرهای تنبیه و اطاعت، ابزارگونه نسبی بودن، توافق بین اشخاص، احترام به قراردادهای اجتماعی، احترام به قوانین و نظم و رعایت اصول جهانی بوده است. تعداد ۶۰ نفر از بانوان ورزشکار ۳۰ تا ۱۹ ساله عضو تیم‌های ورزشی دانشگاه‌ها که حداقل ۵ سال سابقه فعالیت‌های ورزشی در دانشگاه‌ها و آموزشگاه‌ها داشتند و نیز ۶۰ نفر از بانوان دانشجویی ۳۰ تا ۱۹ ساله غیرورزشکار که هیچ‌گونه فعالیت ورزشی مستمر نداشتند، به عنوان نمونه انتخاب شدند. روش تحقیق توصیفی و مقایسه‌ای و ابزار تحقیق، پرسشنامه محقق ساخته که با روش آلفاکرونباخ با ضریب ۰/۶۶، پایایی آن مورد تأیید قرار گرفت، بوده است که بر اساس محورهای اخلاقی کلبرگ ساخته شد. در نتیجه، محقق بین گروه‌های ورزشکار و غیرورزشکار از نظر رعایت اخلاقی به‌طور کلی و نیز متغیرهای تنبیه و اطاعت، ابزارگونه نسبی بودن، احترام به قوانین و نظم، احترام به قراردادهای اجتماعی تفاوت معنی‌داری مشاهده نکرد، ولی در متغیر اخلاق بر اساس اصول جهانی بین دو گروه ورزشکار و غیرورزشکار تفاوت معنی‌داری مشاهده کرد که غیرورزشکاران نسبت به ورزشکاران در این متغیر برتر نشان دادند.

واژه‌های کلیدی

موازین اخلاقی، بانوان ورزشکار و بانوان غیرورزشکار.

مقدمه

رعایت موازین اخلاقی در محیط‌های ورزشی و مسابقات، از جمله خاستگاه جهانی و ملی دارد. چالش‌های اخلاقی در ورزش برای تماشاچیان، مسئولان، داوران، مربیان و بازیکنان، امری است اجتناب‌ناپذیر و مورد پسند تمامی دولت‌ها و ملت‌هاست. آیا شرکت در فعالیت‌های ورزشی و مسابقات خودبه‌خود می‌تواند عاملی برای رشد سجایای اخلاقی باشد. به عبارت بهتر، آیا ورزشکاران بیش از غیرورزشکاران موازین اخلاقی را رعایت می‌کنند؟ این قبیل سؤالات و سؤالات مشابه می‌توانند مورد بررسی و تحقیقات دقیق محققان رشته تربیت‌بدنی و سایر علوم انسانی قرار گیرند.

از آنجایی که در کشورمان، رشد سجایای اخلاقی و رعایت موازین آن مورد تأکید مسئولان بوده و از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، بنابراین پرداختن به این سؤال که ورزشکاران از نظر رعایت موازین اخلاقی در چه موقعیت و سطحی می‌باشند، بسیار حایز اهمیت است و اینکه آیا ورزشکاران نسبت به غیرورزشکاران دارای مزیت بالاتری از نظر رعایت موازین اخلاقی هستند؟

بازی‌های المپیک، نمادی است در ورزش و بسیاری از ارزش‌هایی را که در اجتماع اهمیت زیادی دارند، در یک محل جمع می‌کند. مقوله‌هایی چون سلامتی، همکاری، نظم، رهایی از فشارهای روانی، از خودگذشتگی، اعتماد به نفس، همبستگی، دوستی و یکرنگی، جملگی می‌توانند دیده شوند، ولی محرک‌های مالی، انتظارات عمومی، و بردخواهی مسئولان موجب شده که بسیاری از ورزشکاران به سلامتی خود و نیز اصول اخلاقی پایبندی نشان ندهند و به هر قیمتی به پیروزی دست یابند و به این ترتیب نتایج غم‌انگیزی به بار آورند (۵). با اینکه ادعا می‌شود فعالیت‌های گروهی موجب رشد شخصیت، یادگیری مهارت‌های اجتماعی و سجایای اخلاقی می‌گردد، اما بنابر تحقیقات انجام‌شده، مدارک محکمی برای اثبات این ادعا وجود

ندارد (۳). اشنایدر^۱ (۱۹۹۱) معتقد است که بسیاری از موارد اخلاقی مواقعی پیش می آید که ورزشکار می خواهد شکلی از خوب بودن را که در ورزش استفاده می شود نشان دهد، ولی اگر از ورزشکار خواسته شود فقط عملکرد فنی مناسبی از خوبی به نمایش بگذارد، به جای اینکه از او بخواهند انسان خوب و کاملی باشد، مشکلات اخلاقی شروع می شود (۱۲).

تیم استیونز^۲ (۱۹۹۷) معتقد است که قهرمانان ورزشی دارای رفتارهای نادرست هستند و از نظر رفتاری ضعیف عمل می کنند. او مثال هایی از بازیکنان بسکتبال آمریکا ارائه می دهد که با خشونت و عصبانیت بازی می کنند و حتی مربیانی را نام می برد که در موقع بازی بدترین رفتار را با بازیکنان دارند و بر سر آنها فریاد می زنند و ناسزا می گویند و حتی وقتی از قضاوت داور ناراحت می شوند، صندلی خود را به وسط زمین پرتاب می کنند. به این ترتیب این گونه مربیان خشونت را نه تنها در بین خود ورزشکاران، بلکه به تمام محیطی که مسابقه در آن اجرا می شود و نیز رفتار تماشاچیان منتقل می سازند (۱۳).

عده ای از محققان معتقدند پرداخت های مالی کلان به ورزشکاران، عاملی است در جهت رعایت نکردن موازین اخلاقی. گری بولر^۳ (۱۹۸۸) می گوید بسیاری از ورزش ها نظیر هاکی روی یخ که به صورت ورزش حرفه ای درآمد دارند، با رفتارهای افراط آمیز همراهند. میزان پولی که برای این مسابقات پرداخت می شود، به شکل نامناسبی زیاد است و همین امر سبب از بین رفتن حس اخلاقی بازیکنان می گردد. بسیاری از بازیکنان حرفه ای بسکتبال معتقدند که آنها می توانند مربی خود را تحت فشار قرار دهند، عکاسان را مورد ضرب و شتم قرار دهند و به داوران حمله ور شوند، بدون اینکه از طرف کسی که دستمزد می گیرند، توبیخ شوند یا شانس دریافت میلیون ها دلار را به خطر بیندازند (۴). اعتقاد بسیاری از محققان بر این است که ورزش آماتوری نسبت به ورزش حرفه ای از نظر رعایت موازین اخلاقی مزیت های فراوانی دارد. لئوهسو^۴ (۱۹۹۹) می گوید معنی واقعی روحیه آماتوری و غیر حرفه ای عشق به بازی، بدون چشمداشت به پاداش های بیرونی است و این امر به یک حالت روانی و عشق و علاقه شدید

1- A.Schneider

2- Tim Stivens

3- Gerry Bowler

4- Leo Hsu

برای ورزش کردن و مسابقه دادن درآمده است. آماتور بودن با حرفه‌ای بودن متفاوت است و ارزش آماتور بودن باید تجدید شود. روحیه آماتوری با اینکه در ورزش حرفه‌ای فراموش شده، ولی در تمام فعالیت‌های ورزشی که فقط جنبه رقابتی در آن مطرح نیست، وجود دارد و به آن فعالیت لذت می‌دهد. آماتور بودن یعنی عاشق بودن و عاشق به ورزش یک جنبه مثبت از تمایلات فرد است و بدون این عشق و علاقه، بازی خوب و ورزشکار با اخلاق بودن فقط جنبه تبلیغ دارد (۶). گری بولر (۱۹۸۸) با بررسی ورزش حرفه‌ای معتقد است که در ورزشکاران حرفه‌ای رعایت موازین اخلاقی بسیار کاهش یافته، زیرا رسانه‌های گروهی با به راه انداختن تبلیغات به نفع بازیکن یا تیم خاصی، موجب ایجاد بهای کاذب به آن فرد یا تیم می‌شوند. بازیکنی که سرمایه‌دارانی با او قرارداد بسته‌اند، خود را محق می‌داند که هر رفتاری در زمین بازی انجام دهد و حتی به داور ناسزا گوید و مطمئن باشد که از تیم اخراج نخواهد شد (۴).

یکی دیگر از جنبه‌های اثرگذار در عدم رعایت موازین اخلاقی در ورزش و مسابقات ورزشی، همانا توجه اصلی به نتیجه مسابقه و به عبارتی «بردخواهی» است. تیم استیونز (۱۹۹۷) پس از انجام بررسی‌های طولانی در مورد اعضای تیم‌های دو و میدانی، معتقد است که امروزه صفات اخلاقی نظیر انصاف، وقار، خوش‌نیتی و متانت در بین ورزشکاران کمتر یافت می‌شود. او معتقد است، ورزشکاران تحت فشارهای ناشی از «برد» و سودجویی بسیاری از برنامه‌های ورزشی برای کسب نفع بیشتر، هر عمل درست یا غلطی را انجام می‌دهند و مثال‌هایی از ورزشکارانی می‌آورد که با داور تباخی می‌کنند یا اینکه اگر داور رأی اشتباهی بدهد که به ضرر آنها باشد، به سختی مقاومت می‌کنند و اگر به نفع آنها باشد، سکوت می‌کنند (۱۳).

در تحقیقی که توسط لانکوسیت^۱ (۱۹۹۳) انجام گرفت، مشخص شد امروزه استفاده مناسبی از دارو و درمان‌های پزشکی در بین ورزشکاران صورت نمی‌گیرد و به سلامت ورزشکار توجه کمتری می‌شود و داروها به‌طور غیرقانونی برای برنده شدن بعضی از ورزشکاران به کار برده می‌شوند (۸).

میدزیان مایریام^۱ (۱۹۹۱) گزارش می‌دهد که در بسیاری از موارد دیده شده که مربی تیم فقط به برد تیم توجه دارد و بازیکنان را تحت فشار شدید قرار می‌دهد و بازیکنان جهت دستیابی به برد، به هر عملی، حتی خشونت به تیم مقابل اقدام می‌کنند (۱۱). این موضوع را میدزیان در مقاله‌ای تحت عنوان «زمانی که برنده شدن تنها مسئله است، آیا خشونت دور است؟» بیان کرده است.

کلارک، دیوید اچ و سایرین در کتاب «اثرات فعالیت بدنی بر کودکان» ترجمه کاشف و مجتهدی (۱۳۷۲)، معتقدند که یافته‌ها و مطالعات تجربی به دست آمده نشان می‌دهند که قهرمانان تراز بالا در مقایسه با ورزشکاران تراز پایین، مواردی مانند سخاوت و بزرگواری را به آسانی نادیده می‌گیرند (۱).

رینر مارتنز^۲ (۱۹۸۷) معتقد است مربیان بُردگرا بیشتر برانگیخته می‌شوند و تقریباً به هر قیمتی برنده شدن را دنبال می‌کنند، زیرا ارزش خودشان را مطابق با نتیجه بازی و نتایج فصل ارزیابی می‌کنند (۲).

به هر میزان از عمر ورزش‌های قهرمانی و رقابت‌های منطقه‌ای، قاره‌ای و جهانی می‌گذرد، لزوم بحث و بررسی پیرامون مسائل اخلاقی در ورزش بیشتر احساس می‌شود. زیگموند لولند^۳ (۲۰۰۲)، پروفیسور فلسفه و اخلاق ورزش در دانشگاه «ورزش و تربیت بدنی» در کتاب «رعایت موازین اخلاقی در ورزش»، به بحث و بررسی درباره چهار سؤال اصلی به شرح زیر می‌پردازد: ۱- آیا رعایت موازین اخلاقی در ورزش امکان‌پذیر است؟، ۲- چه زمانی ورزش می‌تواند به عنوان یک صفت عادلانه و اخلاقی طبقه‌بندی گردد؟، ۳- یک رقابت خوب چیست؟ و ۴- چگونه می‌توانیم با چالش‌هایی نظیر استفاده از مواد نیروزا و فناوری ژنتیک در ورزش مقابله کنیم (۹)؟ همچنین ام. سی. مک نامی و اس. جی. پری^۴ (۱۹۹۸)، استادان دانشگاه‌های گلاسکو و لیدز در بریتانیای کبیر، در کتاب «اخلاق و ورزش»، به طور مشروحی مقالاتی را که در زمینه پایه‌های اخلاقی ورزش منتشر شده، مورد بررسی قرار داده و تفسیرهای مختلف را نیز

1- Meidzian Myriyam

2- Rainer Mortens

3- Sigmund Loland

4- M.J.McNamee & S.J.Parry

مورد تجزیه و تحلیل قرار داده‌اند (۱۰).

روش تحقیق

روش انجام تحقیق

روش تحقیق از نوع مقایسه‌ای بوده که از انواع روش‌های توصیفی است و در طی آن محقق نمرات حاصل از پرسشنامه‌های تکمیل شده توسط دو گروه ورزشکاران و غیرورزشکاران و نیز تفاوت رتبه‌های آنها را مورد بررسی قرار داده و به توصیف آنها پرداخته است. به عبارت دیگر، محقق تفاوت نمرات دو گروه ورزشکاران و غیرورزشکاران را در رعایت موازین اخلاقی و زیر عامل‌های آن شامل تنبیه و اطاعت، توافق بین اشخاص، احترام به قراردادهای اجتماعی، احترام به قوانین و نظم، ابزارگونه نسبی بودن و رعایت اصول جهانی را مورد بررسی قرار داده است تا مشخص شود که کدام گروه در رعایت موازین اخلاقی بر دیگری برتری دارد یا اصولاً چنین تفاوتی وجود دارد یا خیر. شش عامل فوق از مراحل و سطوح رشد اخلاقی در نظریه کبیرگ اقتباس شده است (۷).

روش نمونه‌گیری

از بین کلیه بانوان ورزشکار که در پنجمین المپیاد ورزشی دانشجویان کشور شرکت کرده بودند (۲۰۰۰ نفر)، ۱۱۰۰ نفر سابقه ورزشی در دانشگاه‌ها و آموزشگاه‌ها کمتر از پنج سال را داشتند. از این عده کمتر از ۳۰۰ نفر سابقه ورزشی بیشتر از ۵ سال را در دانشگاه‌های کشور دارا بودند (معیار ورزشکار بودن در این تحقیق). در واقع جامعه تحقیق حاضر در حدود ۳۰۰ نفر بوده‌اند و به‌طور تصادفی ۶۰ نمونه مورد مطالعه انتخاب و پرسشنامه در بین آنها توزیع شد. از بین خوابگاه‌های دانشجویی نیز به‌طور تصادفی ۶۰ نفر از بانوان غیرورزشکار (از بین ۴۵۰۰ نفر) انتخاب (به اندازه تعداد نمونه‌های ورزشکاران) و بین آنها پرسشنامه توزیع گردید. میانگین سنی کلیه نمونه‌ها شامل بانوان ورزشکار و غیرورزشکار بین ۱۹ الی ۳۰ سال بود. بانوان ورزشکار، حداقل ۵ سال سابقه ورزشی به‌طور مستمر و فعال در باشگاه‌ها و عضویت در تیم‌های دانشگاه‌ها داشتند. بانوان غیرورزشکار هیچ‌گونه فعالیت ورزشی منظمی نداشتند، در ضمن عضو هیچ نوع باشگاه ورزشی یا تیم‌های دانشگاهی یا دانشکده‌ای نبودند.

ابزار تحقیق

از آنجایی که محقق به پرسشنامه داخلی یا خارجی معتبر راجع به سنجش میزان رعایت موازین اخلاقی دسترسی نداشت، بنابراین، با توجه به سطوح رشد اخلاق در نظریه کلبرگ^۱ و نیز الهام از پرسشنامه‌های استفاده شده در کشورهای خارجی، اقدام به ساخت پرسشنامه کرد. به منظور اطمینان از روایی محتوای پرسشنامه، نظرها، اصلاحات و تغییرات ارائه شده توسط پنج تن از استادان روان‌شناسی ملحوظ شد. سپس جهت اطمینان از پایایی پرسشنامه، تعدادی از بانوان ورزشکار و غیرورزشکار در مطالعه آزمایشی شرکت کرده و به پرسشنامه توزیع شده پاسخ دادند و پس از محاسبه نمرات با استفاده از روش آلفا کرونباخ، پایایی پرسشنامه تأیید شد. نتایج مقایسه ضریب آلفای کرونباخ در جدول ۱ نشان داده شده است.

جدول ۱- نتایج مقایسه ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه در مطالعه آزمایشی

خطای استاندارد	ضریب پایایی	واریانس	انحراف معیار	میانگین
۱/۲	۰/۶۲	۳/۴۲	۱۱	۳۸/۸۵

پرسشنامه محقق ساخته دارای شش زیر عامل به شرح زیر است:

- ۱- اخلاق بر پایه تنبیه و اطاعت، یعنی فرد رفتار خود را فقط به دلیل ترس از تنبیه و اطاعت انجام می‌دهد.
- ۲- اخلاق ابزارگونه نسبی، یعنی فرد فقط برای ارضای نیازهای خود و دیگران رفتاری را انجام می‌دهد.
- ۳- اخلاق بر پایه قرارداد اجتماعی، یعنی فرد مطابق انتظارات افراد مهم و مورد علاقه اش رفتاری را انجام می‌دهد.
- ۴- اخلاق بر اساس توافق بین اشخاص، یعنی فرد رفتاری را فقط به این دلیل که نسبت به انجام آن متعهد شده و نیت او کمک به دیگران است، انجام می‌دهد.
- ۵- اخلاق بر اساس قانون و نظم، در این محور رفتار فرد مبتنی بر احترام به قانون و قدرت

ما فوق و رعایت نظم اجتماعی است.

۶- اخلاق بر پایه رعایت اصول جهانی، در این محور رفتار فرد مبتنی بر اصول کلی انسانی است و آنچه را آزادانه و با آگاهی اخلاقی می‌داند، اجرا می‌کند، هر چند مخالف قوانین و ارزش‌های مورد پسند آن جامعه باشد.

برای هر زیرعامل (محور) سه سؤال طراحی شد که در مجموع ۱۸ سؤال تهیه گردید. هر یک از پرسشنامه‌ها دارای سه گزینه، الف - ب - ج بود و پاسخگو بعد از مطالعه هر سؤال می‌بایستی در محل مربوط به هر یک از گزینه‌های انتخاب شده در برگه‌های پاسخنامه، که همراه پرسشنامه اصلی در اختیارش قرار می‌گرفت، علامت ضربدر (X) می‌زد. نمرات ۲، ۳ و ۱ برای الف، ب و ج در نظر گرفته شد. بالاترین نمره‌ای که فرد می‌توانست کسب کند $3 \times 3 = 9$ و پایین‌ترین نمره $1 \times 1 = 1$ بود. نمرات جمع آوری شده در بین این دو نمره ۱۸-۹ بوده‌است.

روش جمع آوری اطلاعات

پس از اطمینان از روایی و پایایی پرسشنامه در مرحله آزمایشی، پرسشنامه‌ها در بین ۶۰ نفر از بانوان ورزشکار ۱۹ تا ۳۰ سال که در پنجمین المپیاد ورزشی دانشجویان کشور شرکت داشتند و همچنین در بین ۶۰ نفر از بانوان غیرورزشکار ۱۹ تا ۳۰ سال خوابگاه‌های دانشجویان توزیع شد و پس از توضیحات کافی و اینکه سؤالات را به دقت مطالعه کنند و از بین گزینه‌های هر سؤال یکی را انتخاب و علامت بزنند، کار تکمیل پاسخنامه شروع شد. برای رفع نگرانی آزمودنی‌ها، محقق آنها را نسبت به نام و مشخصات فردی آزاد گذاشته بود. پس از تکمیل پاسخنامه‌ها توسط آزمودنی‌ها، پاسخنامه‌ها جمع‌آوری و نمرات هر فرد محاسبه شد و در جداول مربوطه درج و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

روش آماری

برای توصیف داده‌های حاصل از پژوهش، از توزیع فراوانی و شاخص‌های گرایش به مرکز و پراکندگی استفاده شد. برای آزمون فرض‌های پژوهش با توجه به عدم نرمال بودن نمره‌های حاصل از توزیع پرسشنامه، از آزمون غیرپارامتریک من ویتنی یو بهره گرفته شد. از این آزمون برای مقایسه رتبه‌های دو گروه مستقل استفاده شد. این آزمون معادل آزمون T مستقل است، با

این تفاوت که در آزمون T توزیع نمرات بهنجار بوده و نیز مقیاس اندازه گیری فاصله ای است.

نتایج و یافته های تحقیق

۱- پس از آزمون فرض کلی تحقیق مبنی بر نبود تفاوت معنی دار بین بانوان ورزشکار و غیرورزشکار از نظر رعایت مقررات و موازین اخلاقی، محقق تفاوت معنی داری ملاحظه نکرد (جدول ۲).

جدول ۲- نتایج حاصل در متغیر رعایت مقررات و موازین اخلاقی

گروه	تعداد	میانگین رتبه ها	مجموع رتبه ها	Z	U-M
۱	۶۰	۶۴/۳۸	۳۸۶۳	-۱/۲۲۹	۱۵۶۷
۲	۶۰	۵۶/۶۲	۳۳۹۷		

$P < 0/05$

۲- محقق از نظر انجام رفتار به دلیل تنبیه و اطاعت، تفاوت معنی داری بین بانوان ورزشکار و غیرورزشکار ملاحظه نکرد (جدول ۳).

جدول ۳- نتایج حاصل در متغیر تنبیه و اطاعت

گروه	تعداد	میانگین رتبه ها	مجموع رتبه ها	Z	U-M
۱	۶۰	۶۴/۳۸	۳۸۶۳	-۰/۸۵۵	۱۶۴۰
۲	۶۰	۵۶/۶۲	۳۳۹۸		

$P < 0/05$

۳- از نظر ابزارگونه و نسبی بودن رفتار، محقق تفاوت معنی داری بین بانوان ورزشکار و غیرورزشکار مشاهده نکرد (جدول ۴).

جدول ۴- نتایج حاصل در متغیر ابزارگونه و نسبی بودن رفتار

U-M	Z	مجموع رتبه‌ها	میانگین رتبه‌ها	تعداد	گروه
۱۵۰۳	-۱/۵۸۸	۳۹۲۶	۶۵/۴۴	۶۰	۱
		۳۳۳۳	۵۵/۵۶	۶۰	۲

$P < .05$

۴- از نظر احترام به قراردادهای اجتماعی، تفاوت معنی‌داری بین بانوان ورزشکار و غیرورزشکار ملاحظه نشد (جدول ۵).

جدول ۵- نتایج حاصل در متغیر احترام به قراردادهای اجتماعی

U-M	Z	مجموع رتبه‌ها	میانگین رتبه‌ها	تعداد	گروه
۱۷۹۹	-۰/۰۵	۳۶۲۹	۶۰/۴۸	۶۰	۱
		۳۶۳۱	۶۰/۵۲	۶۰	۲

$P < .05$

۵- از نظر انجام رفتار بر اساس توافق بین اشخاص، تفاوت معنی‌داری بین بانوان ورزشکار و غیرورزشکار مشاهده نشد (جدول ۶).

جدول ۶- نتایج حاصل در متغیر توافق بین اشخاص

U-M	Z	مجموع رتبه‌ها	میانگین رتبه‌ها	تعداد	گروه
۱۷۵۱	-۰/۲۶۴	۳۵۸۱/۵۰	۵۹/۶۹	۶۰	۱
		۳۶۷۸/۵۰	۶۱/۳۱	۶۰	۲

$P < .05$

۶- از نظر انجام رفتار بر اساس رعایت قوانین و نظم، نیز تفاوت معنی داری بین بانوان ورزشکار و غیرورزشکار مشاهده نشد (جدول ۷).

جدول ۷- نتایج حاصل در متغیر رعایت قوانین و نظم

گروه	تعداد	میانگین رتبه‌ها	مجموع رتبه‌ها	Z	U-M
۱	۶۰	۵۹/۷۹	۳۵۸۲	-۰/۲۶۱	۱۷۵۲
۲	۶۰	۶۱/۳۰	۳۶۷۸		

$P < ۰/۰۵$

۷- از نظر رعایت به اصول جهانی، بین بانوان ورزشکار و غیرورزشکار تفاوت معنی داری مشاهده نشد. آزمون این فرض نشان داد که غیرورزشکاران نسبت به ورزشکاران از نظر توجه به اصول انسانی و جهانی پیشرفته‌ترند و در سطح معنی داری این پیشرفت چشمگیر است (جدول ۸).

جدول ۸- نتایج حاصل در متغیر رعایت اصول انسانی و جهانی

گروه	تعداد	میانگین رتبه‌ها	مجموع رتبه‌ها	Z	U-M
۱	۶۰	۶۹/۱۷	۴۱۵۰	۲/۸۶۱	۱۲۸۰
۲	۶۰	۵۱/۸۳	۳۱۱۰		

$P < ۰/۰۵$

بحث و نتیجه گیری

بررسی نتایج حاصل از این تحقیق نشان می‌دهد که بین گروه‌های بانوان ورزشکار و غیرورزشکار از نظر رعایت موازین اخلاقی تفاوت معنی داری وجود ندارد. اگرچه در بسیاری از موارد و زیرعوامل بانوان غیرورزشکار وضعیت بهتری نسبت به بانوان ورزشکار دارند، ولی این

تفاوت‌ها معنی‌دار نیست. نتایج به‌دست آمده در این تحقیق، نتایج حاصل از تحقیقات قبلی در سایر کشورها را تأیید نمی‌کند و بانوان غیرورزشکار موازین اخلاقی را بیشتر از بانوان ورزشکار رعایت می‌کنند. احتمال دارد تحقیقات انجام‌شده در غرب، ورزشکاران حرفه‌ای را مورد مقایسه با غیرورزشکاران قرار داده باشند. احتمال دارد در کشورهای غربی ورزشکاران دارای ویژگی‌هایی باشند که ورزشکاران کشورمان، بخصوص بانوان ورزشکار، آن ویژگی‌ها را نداشته باشند. همین مسئله در سایر متغیرهای این تحقیق یعنی رفتار بر اساس تنبیه و اطاعت، ابزارگونه نسبی بودن رفتار، احترام به قراردادهای اجتماعی، توافق بین اشخاص، رعایت قوانین و نظم نیز صادق است. نتایج تحقیق حاضر نشان می‌دهد که بین گروه‌های ورزشکار و غیرورزشکار در این متغیرها تفاوت معنی‌داری وجود ندارد که مغایر با نتایج حاصل از تحقیقات خارجی است و غیرورزشکاران نسبت به ورزشکاران در این کشورها وضعیت بهتری دارند. قدر مسلم اینکه انتظار می‌رود عامل ورزشکاری بتواند در مرام‌های اخلاقی تأثیر بسزایی داشته باشد و ورزشکاران نسبت به غیرورزشکاران از وضعیت بهتری برخوردار باشند، ولی نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که غیرورزشکاران شرایط بهتری دارند (هرچند این تفاوت معنی‌دار نیست). در متغیر رعایت اصول انسانی و جهانی، غیرورزشکاران تفاوت معنی‌داری با ورزشکاران دارند و غیرورزشکاران نسبت به ورزشکاران دارای وضعیت بهتری می‌باشند (تنها تغییری که در دو گروه تفاوت معنی‌داری داشت). وجود تفاوت معنی‌دار و وضعیت بهتر غیرورزشکاران نسبت به ورزشکاران، در این تحقیق قابل تأمل است و سؤالاتی را در ذهن متبادر می‌نماید که آیا نحوهٔ تعالیم ورزش در کشور ما توانسته خودش را به اهداف والای اخلاقی نزدیک سازند و همچنین آثار سوء نیز در آن دیده می‌شود. چنانچه این نتایج در مورد مردان صدق کند، در طول برگزاری مسابقات ورزشی، شاهد رفتارهای غیراخلاقی و خشونت‌های زیاد خواهیم بود که این خشونت‌ها و رفتارهای غیراخلاقی قابل انتقال به تماشاچیان و جوانان الگوپذیر خواهد بود و زیان‌های فرهنگی را به‌همراه خواهد داشت. در زیر نتایج زیر عوامل با تحقیقات دیگران مورد مقایسه قرار گرفته است:

۱- نتایج تحقیق حاضر، در مورد رعایت مقررات و موازین اخلاقی، مغایر با تحقیقات برد و

میرو شیلدز^۱ (۱۹۸۳)، تیم استیونر، شیلدز و بولر^۲ (۱۹۹۷) است و محققان فوق به این نتیجه رسیدند که وضعیت غیرورزشکاران نسبت به ورزشکاران بهتر بوده و این تفاوت معنی دار است.

۲- در بارهٔ زیرعوامل رفتار به دلیل تنبیه و اطاعت، نتایج این تحقیق مغایر با تحقیقات میریام^۳ (۱۹۹۱) در مورد بازیکنان هاکی است. میریام مشاهده کرد که علت اعمال خشونت و رفتارهای غیراخلاقی بازیکنان هاکی به دلیل ترس از به مخاطره افتادن وضعیتشان و نیز اطاعت از مسؤلان باشگاه است که از آنها برای جذب تماشاچیان رفتارهای خشونت آمیز را طلب می کنند.

۳- در خصوص ابزارگونهٔ نسبی بودن رفتار، تحقیقاتی که این زیرعامل را مورد بررسی قرار دهد، به دست نیامد.

۴- از نظر احترام به قراردادهای اجتماعی، نتایج تحقیق حاضر با تحقیقات ایسوم^۴ (۲۰۰۰) که معتقد است بسیاری از قوانین اجتماعی در میادین ورزشی توسط ورزشکاران نادیده گرفته می شود، مغایر است.

۵- در مورد رفتار بر اساس توافق بین اشخاص، تحقیقاتی که این زیر عامل را مورد بررسی قرار دهد، به دست نیامد.

۶- در زمینهٔ زیرعامل رعایت قوانین و نظم اجتماعی، نتایج این تحقیق مغایر با تحقیق لانکوئیست^۵ (۱۹۹۹) است. لانکوئیست نشان داد که ورزشکاران به طور غیرقانونی از داروهای نیروزا استفاده می کنند. اگرچه نمی توان این رفتار غیرقانونی را به سایر رفتارهای ورزشکاران تعمیم داد، ولی به هر حال استفاده از داروهای نیروزا از مصادیق بارز عدم رعایت قوانین و نظم اجتماعی است.

1- Bredemeire & Shields

2- Al Buehler, Stivens, Shields & Bowler

3- Miriyam

4- Eassom

5- Ljungqvist

۷- ششمین زیرعامل، رعایت اصول جهانی است. کلبرگ^۱ (۱۹۹۸) معتقد است آخرین مرحله رشد اخلاق، رسیدن به مرحله‌ای است که طی آن فرد به هر قیمتی برای حفظ حقوق انسانی تلاش می‌کند. حتی اگر لازم باشد قوانین جامعه را نادیده خواهد گرفت و برای حفظ حقوق افراد تحت ظلم، مقاومت می‌کند. نتیجه تحقیق حاضر نسبت به این زیرعامل سؤالات زیادی را در ذهن متبادر شده، از جمله اینکه آیا عامل ورزشکاری سبب گردیده تا ورزشکاران نسبت به این عامل از غیرورزشکاران عقب‌تر باشند؟ یا اینکه ورزش در کشورمان ویژگی خاصی دارد که این امر را موجب شده است؟ به هر حال باید به این سؤالات و سؤالات مشابه پاسخ سلیس و روشن داده شود و تحقیقات بیشتری در این زمینه انجام گیرد تا موانع شناسایی و برطرف شود و ورزش کردن عاملی در جهت تحکیم رفتارهای اخلاقی باشد.

منابع و مأخذ

- ۱- کلارک، دیوید اچ؛ و سایرین. «اثرات فعالیت بدنی بر کودکان»، ترجمه مجید کاشف و حسین مجتهدی، تهران: انتشارات اداره کل تربیت بدنی وزارت آموزش و پرورش، ۱۳۷۲.
- ۲- ماتنز، رینر. «روانشناسی ورزشی - راهنمای مربیان»، ترجمه محمد خیبری، تهران، کمیته ملی المپیک، ۱۳۷۳.
- 3- Armour, Kathlee and Theodolides. Andrew "Personal, Social and Moral Team Games": Some Critical Questions, University of Brighton, 1999.
- 4- Bowler, Gerry, "The Culture Potato" Vol. 12, 1988.
- 5- Eliot. H, "Ethics Symposium, Medical Ethics, Australian Olympic Committee", Sydney, Australia, 1999.
- 6- Hsu, Leo , "For the Love of the Games", A Reconsideration of Amateur Spirit in Sport, University of Leeds, 1999.
- 7- Kohlberg. L, "The Nature of Moral Stages", (Moral Judgement and

Reasoning), [www. apa. org/journals/cnt](http://www.apa.org/journals/cnt), 1998.

8- Lyungqvist. A, "5th IOC World Congress on Sport Sciences with the Annual Conference of Science and Medicine in Sport", Ethics Symposium, Medical Ethics and Athlets, Sweden, 1999.

9- Loland, Sigmund, "Fair Play in Sport", A moral Norm System, Ethics and Sports Series, Norwegian University of Sport and Physical Education, 2002.

10- Mcnamee.M and Perry. S.Y. Editors , "Ethics and Sport", Gloucester College and Leeds University, UK, 1998.

11- Myriyam, Meidian, "When Winning is the Only Thing, Can Violence Be Far Away", Sport Study, UK, 1998.

12- Schnider, A, "5th IOC World Congree on Sport Sciences with the Annaul Conference of Science and Medicine in Sport", Ethics Symposium, University of Western Ontori, Canada, 1999.

13- Stivens, Tim. "Ethical Behaviour in Sport", Sportsmanship Needs and Some Solutions, University of Leeds, 1997.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پروفیسر شکارہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرنال جامع علوم انسانی